

commodity seals and inscriptions of the IX th – the first half of the XIII-th century. The semiotic codes and ways of advertised objects aesthetization are examined. It is concluded that early advertising in Kievan Rus period was explicated as signs and sign-symbolic complexes with certain pragmatic reference, which were formed not so much in the deep layers of culture, as it is used to consider, but in the context of socio-political, religious, economic and trade communications of that period.

Keywords: early advertising, sign, symbol, semiotic code, identification, aestheticization, advertising message.

UDC 007:304:659+94.027

ADVERTISING PROTOFORMS IN KIEVAN RUS PERIOD

Svitlana Bezchotnikova

*Mariupol State University,
129, Budivel'nikiv Avenue, Mariupol, 87512, Ukraine
www.sv-@mail.ru*

Research methodology. In order to determine the peculiarities of advertising protoforms in Kievan Rus period the systematic analysis of the identification marks, inscriptions, commodity seals are under consideration.

Results. During the process of analysis, it is found that heterogeneity of the development doesn't permit to consider early forms of advertising in the Kievan Rus period as system. We can speak about the functioning of signs and sign-symbolic complexes with some pragmatic guideline within existing areas of communication. They have different settings and pragmatic ways of demonstration of objects which were advertised.

Thus, the development of commercial communication was promoted by the development of market relations that influenced its functionality, channels of distribution and definite content. The poetics of folklore and carnival culture has been used with the aim to attract the consumers' attention. The main pragmatic guideline of the commercial messages was economic benefit explicated by the codes that represent the satisfaction of material needs.

In political communication simple, laconic signs are combined with fragments of high art works. The most popular image tool is the approach to the sacred object. Political confessional elements cover communication mechanisms of actions resulting in social inequality support and strengthening the power. The codes of such messages were satisfying the safety need.

In the confessional communication the synthetic codes were primarily used. They have more varied image tools, such as verbalization, visualization, accent, mythology and format working not only with the advertised object, but also with the target audience. In the confessional communication of that period semantic-symbolic complexes appeared: hidden appeal to the target audience and elements of suggestion.

Novelty. It is for the first time that the systematic analysis of the advertising of Kievan Rus historical period is done.

The practical significance. The results of the investigation can be used for further study of the national history of advertising.

Надійшла до редколегії 10.09.16.

УДК 004.738.5:655.41](477)

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ САЙТ ЯК РІЗНОВИД МЕРЕЖЕВОГО РЕСУРСУ

Н. М. Блинова, канд. філол. наук, доцент

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара,
вул. Наукова, 13, м. Дніпро, 49050, Україна*

На прикладі чотирьох мережних ресурсів розглянуто змістове наповнення та специфіка архітектонічної організації науково-популярних ресурсів вітчизняного сегмента Мережі. Лише один з чотирьох сайтів має сучасну архітектонічну організа-

цію. Усі інші потребують осучаснення. Крім того, контент двох сайтів запозичений, що робить їх простими дайджестами інформації з певної теми. Мультимедійні можливості веб-середовища реалізовано далеко не повною мірою. Відповідно, науково-популярні ресурси потребують доробки й осучаснення.

Ключові слова: науково-популярний ресурс, контент сайту, архітектонічні особливості.

Постановка проблеми. Однією з провідних рис інформаційного сьогодення, є те, що інтернет-ресурси є надзвичайно затребуваними для отримання інформації, що цікавить читача. Це дає поштовх до розвитку самостійних і абсолютно нових сайтів різного тематичного спрямування. Інформація науково-популярного плану завжди користувалася успіхом у читача, зараз же все більша кількість зацікавлених знайомиться з контентом саме у Мережі. Відповідно, тема дослідження є *актуальною*.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Мережеві ресурси уже досить тривалий час є предметом зацікавлення науковців. Відомі журналістикознавці Б. Потятиник [5], М. Чабаненко [8] присвятили наукові розвідки цілому ряду аспектів вітчизняних інтернет-ресурсів. Комунікативну, інформаційну, ціннісно-регуляторну, організаційну, креативну та рекреативну функції мережевих ЗМІ розглядали у своїх роботах російські дослідники С. Машкова [3], Л. Федорчук [6], І. Фомічова [7]. Однак розвідок, у яких би розглядалася архітектоніка і змістове наповнення науково-популярних ресурсів українського сегмента Мережі, знайдено не було, що також є свідченням актуальності нашої роботи.

Метою роботи є дослідження специфічних рис науково-популярних ресурсів українського сегмента Мережі.

Об'єктом є сайти науково-популярного спрямування, що функціонують у вітчизняному веб-просторі.

Предмет: специфіка архітектонічної організації та змістового наповнення чотирьох сайтів українського сегмента Мережі (<http://scienceukraine.com>, <http://kosmosait.com.ua>, <http://historians.in.ua/index.php/en>, <http://my.science.ua>).

- Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:
- розглянути особливості чотирьох науково-популярних сайтів вітчизняного сегмента Мережі;
- визначити специфіку контенту сайтів науково-популярної тематики;
- виділити характерні особливості візуального оформлення аналізованих ресурсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. За адресою <http://scienceukraine.com> [9] знаходиться ресурс, присвячений новинам науки і техніки. Сайт являє собою відкритий та вільний науково-популярний блог. Це щоденний науковий вісник, який містить інформацію про наукові новини у різних галузях знань з усього світу.

Мова сайту – українська. Усі публікації подано із клікабельним рухомим зображенням, заголовком та анотацією. Кольорова гама ресурсу – стримана. Превалюють білий, чорний та сірий відтінки.

У верхньому куті знаходиться логотип сайту. Він міститься на одному рівні з рубриками меню, віконцями пошуку та входу на сайт. Шапка залишається незмінною при переході на різні рубрики. У меню передбачено рубрики: «Головна», «Блоги», «Інфографіка», «Студентам», «+Ще».

На головній сторінці, під шапкою, розташовані фрейми з п'ятьма головними новинами. Нижче сторінку розбито на чотири колонки, в яких і розташовують цікавинки зі світу науки. У рубриці «Останні новини» представлено новини таких категорій: «Час та простір», «Енергія та матерія», «Студентам», «Життя без хвороб», «Технології та суспільство», «Знахідки минулого», «Промисловість», «Інформаційні технології», «Жива природа». Їх архітектонічну організацію з чо-

тирьох колонок можна змінити власноруч на дві, натиснувши на передбачені для цього кнопки. Назви категорій подано сірим кольором зменшеного кегля. Вони не є клікабельними і перейти у відповідну рубрику неможливо.

Під новинною рубрикою, з лівого боку, знаходяться чотири публікації з категорій «Нові відповіді», «Обговорюють», «Популярні». Праворуч розташовано посилання на Twitter, де кожен відвідувач може поставити своє питання. Зроблено це у закличній формі: «*Zanymaj Science Ukraine! Отримай мудровану відповідь;*»). Також є можливість переглянути раніше внесені твіти. Нижче знаходиться рубрика, в якій подано відеоматеріали. При перегляді їх видно чотири, але кнопка «Більше відео» дозволяє переглянути усі відео сайту. Під віконцями з відео розташовано рубрику «Погляд у майбутнє», в якій друкують матеріали про новітні технології, наприклад, роботів чи віртуальну реальність.

Останньою рубрикою є «Блоги». Її поділено на чотири колонки. Оформлення одноманітне: фотографія з теми публікації, назва матеріалу та анотація до нього. Унизу подано прізвище та ім'я блогера і дату завантаження матеріалу на сайт. Під основними рубриками сайту знаходяться рубрики «Політика конфіденційності», «Підтримати проект», «Для ЗМІ», «Зворотний зв'язок», під ними – знак копірайту та посилання на сторінку ресурсу у соцмережах.

Scienceukraine має сучасний дизайн, досить зручний у користуванні. Контент розраховано на молодого читача. Усі публікації можна коментувати. Повною мірою використано можливості мультимедійності. Ресурс має великі перспективи, проте публікацій ні сайті поки що мало. Виглядає ресурс дещо по-аматорськи. Інформації про засновників немає, але напрошується висновок, що кілька студентів, захоплених наукою, вирішили долучити широкий загал до набутків світової науково-популярної думки.

Сайт <http://kosmosait.com.ua> [2] створено Дмитром Новоселицьким для того, щоб підвищити науковий рівень молоді та популяризувати вивчення космосу. Мова ресурсу – російська. Основний контент розміщено на підкладці, що зображує космос. Текст розташовано на білому фоні, заголовки виділено синім, текст – сірим кольором.

Логотип знаходиться у верхньому лівому кутку. «Космосайт. Інтересний космос», – таке гасло ресурсу. Праворуч від назви розташовано клікабельні зображення космосу. Це реальні фотографії космічних об'єктів. У разі натискання на них відкривається діалогове вікно, в якому можна дізнатися інформацію про цей об'єкт.

Нижче розташоване меню сайту, в якому передбачено рубрики: «Головна», «Статті», «Відео», «Фото», «Новини», «Про сайт», «Карта сайту», «Форум».

Під меню знаходиться головна сторінка. Вона поділена на дві нерівні частини. Ліворуч – віконце пошуку та категорії статей, уміщених на сайті («Сонячна система», «Галактики», «Чорні діри», «Екзопланети», «Дослідження космосу», «Всесвіт та життя», «Зірки», «Гуманності», «Цікаві факти», «Астероїди, комети та ін.», «Трохи історії», «Міфи та легенди», «Фотоогляди», «Огляди»). Нижче знаходиться рубрика «Астрономічні фото», під нею – піктограми соцмереж, у яких представлено сайт, та рубрика «Рекомендуємо прочитати». У самому низу сторінки поділена на чотири колонки, у яких подано рубрики «Випадкова стаття», «Найпопулярніше», «Нові матеріали», «Наші партнери». Заголовки матеріалів у цих рубриках клікабельні.

Основну площу головної сторінки відведено під рубрику «Нові матеріали». Усі статті композиційно організовані однаково: ліворуч подано зображення фотографії на космічну тематику, праворуч – заголовок синього кольору, набраний гарнітурою із засічками, на відміну від основного тексту, складеного гарнітурою без засічок. Під матеріалом – дата публікації, кількість переглядів, перші речення статті. У матеріалах багато зображень, які можна лайкнути і прокоментувати.

У рубриці «Статті» містяться матеріали, розподілені у дві колонки з назвою і тематичним зображенням. Передбачено такі категорії: «Сонячна система», «Галактика», «Чорні діри», «Екзопланети», «Дослідження космосу», «Всесвіт та життя», «Зірки», «Туманності», «Цікаві факти», «Астероїди, комети та ін.», «Трохи історії», «Міфи та легенди», «Фотоогляди», «Огляди».

Рубрика «Відео» містить відеоматеріали з тематики сайту, наприклад, «Великий вибух», «Як створювалася Сонячна система» та ін. Усі відео взято з хостингів YouTube або RuTube.

Рубрика «Фото» містить багато якісних фотографій великого розміру. Вони супроводжуються описом зображеного об'єкта.

Рубрика «Новини» являє собою посилання на сайт-партнер <http://news.kosmosait.com.ua> і містить такі рубрики: «Головна», «Астрономія», «Космонавтика», «Наука», «Статті про космос». На усіх сторінках заголовки та зображення статей знаходяться у трьох колонках, а праворуч знаходиться колонка «Рекомендуємо прочитати».

У рубриці «По сайт» знаходиться фото його засновника та звернення до відвідувачів. У «Карті сайту» подано перелік усіх статей.

Позитивною рисою є те, що сайт регулярно оновлюється, містить багато тематичної інформації, здатен задовольнити запити цільової аудиторії. Проте контент ресурсу запозичений, тобто це, скоріше, – агрегатор з теми «Космос», ніж окремий ресурс. Архітекtonіка дещо застаріла і потребує переробки за сучасними вимогами веб-дизайну. Крім того, відсутня можливість взаємодії з користувачами.

Наступний ресурс – <http://historians.in.ua/index.php/en> [1] задуманий як дискусійний простір комунікації між регіональними осередками в Україні, фахівцями з інших країн, різними поколіннями інтелектуалів. Мова сайту – українська. Фон – білий, заголовки синього, а основний текст – чорного кольору.

Логотип знаходиться у правому верхньому куті на фоні старих фотографій. Нижче подано меню, яке розташоване горизонтально у два ряди. Тут передбачено такі рубрики: «Головна», «Авторська колонка», «Інтерв'ю», «Інституції історичної науки в Україні», «Історія і пам'ять. Важкі питання», «Нові книжки», «Оголошення», «Україна модерна. 2007–2010», «Україна в минулому», «УАЩ», «Монографії», «Статті», «Дискусія», «Дослідження», «Українська мова», «Post Mazerа», «Забуті жертви війни», «Відео», «Останні публікації», «Про нас».

Під меню усі сторінки поділено на три колонки. Угорі ліворуч, одразу після рядка меню, знаходиться віконце пошуку та рубрики «Архів», «Оголошення», «Нові книжки», «Відео», «Редактори», «Статистика».

Основний контент займає центральну частину сторінки. Праворуч міститься рубрика «Авторська колонка» та перелік організацій-партнерів сайту.

На головній сторінці розміщено останні публікації з різних рубрик. Усі матеріали організовано однотипно: подано невелике зображення, що стосується теми статті, поруч – заголовок, дата публікації та рубрика, далі – перші речення основного тексту. Деякі публікації подано російською та англійською мовами.

Особливе зацікавлення викликає методика співпраці сайту з виданнями, що стосуються історичної тематики. Так, у рубриці «Україна модерна» подано архів однойменного журналу з 2007 по 2010 рік. Перейшовши на будь-який з номерів, користувач має змогу ознайомитися з його змістом.

У рубриці «УАЩ» («Український археологічний щорічник») подано номери часопису у форматі PDF.

Сайт надзвичайно інформативний, заповнений власним контентом. Цілком здатен задовольнити запити цільової аудиторії, викликати конструктивні дискусії з питань історії країни. Мультимедійні можливості мережевого середовища враховані не повною мірою, адже відвідувачі не мають змоги прокоментувати про-

читаний матеріал, відповідно, зворотний зв'язок з аудиторією відсутній. До того ж, дизайн сайту потребує осучаснення.

Ресурс <http://my.science.ua> [4], як зазначено на його сторінці, «З'явився восени 2011 р. як спільний проект редакторів порталу *science.ua* та ініціативної групи вчених НАН України. «Моя наука» задумана як майданчик, на якому діючі вчені та викладачі зможуть ділитися із користувачами сайту цікавими науковими фактами, розповідати про нові успіхи української та світової науки, повідомляти про майбутні лекції, екскурсії та інші науково-популярні заходи».

Фон білий, заголовки і текст складені чорним. Логотип розташований у верхньому лівому куті під меню, яке містить рубрики: «Люди», «Блоги», «Про сайт», «Нашим авторам», «Допомога проекту», «Як зареєструватись», «Події», «Мережа про науку», «Відео». Далі знаходиться віконце пошуку та форма для реєстрації. Праворуч від логотипу розміщено рубрики «Публікації», «Краще», «Обговорювані», «Нові» та рейтинг кращих авторів. Праворуч, під віконцем пошуку, розташований рубрики «Категорії» («Наші проекти», «Природничі науки»), нижче – рубрика «Прямий ефір», під якою передбачено дві кнопки – «Коментарі» та «Публікації», що забезпечують спілкування відвідувачів на сайті. Під ними – рубрика «Мережа про науку», де подано ресурси, предметом яких є наукове знання з різних галузей. Ще нижче знаходиться рубрика «Відео», в якій представлено науково-популярні лекції. Далі місце відведено під рубрику «Топ блогерів», у якій зібрано блоги з багатьох галузей знань.

На головній сторінці, одразу під шапкою, розташовано дві кращі публікації, а нижче – усі матеріали ресурсу, які можна сортувати за типом топіку.

У рубриці «Блоги» зібрано інформацію за категоріями «Медицина», «Біологія», «Лекції, екскурсії, конференції», «Фізика», «Про сайт», «Математика», «Астрономія», «Психологія», «Книги», «Хімія», «Науки про Землю», «Історія», «Дні науки». Поруч із назвою кожної подано кількість читачів та рейтинг цієї категорії у переліку.

Рубрика «Про сайт» містить інформацію для користувачів та посилання на соціальні мережі. У рубриці «Нашим авторам» знаходиться інструкція стосовно того, як опублікувати свою роботу на сайті. Рубрики «Як зареєструватись?», «Допомога проекту», «Відео», «Події» відповідають своїм назвам і містять відповідну інформацію.

Сайт виконує популяризаторську місію, залучає до співпраці діючих науковців. Матеріали на цікаві актуальні теми написані зрозумілою мовою. Є можливість стежити за коментарями у «Прямому ефірі». Проте ресурс потребує дизайнерської доробки. Так, перше враження, коли заходиш на головну сторінку, – пустота. Дуже багато вільного простору, невиразний логотип, погано продумане кольорове та шрифтове виконання. Концептуально архітектоніка некоректна, оскільки дві третини простору головної сторінки відведено під оголошення про різноманітні події, а основний зміст користувач має відшукувати у рубриках.

Висновки. Таким чином, дослідивши чотири науково-популярні сайти, розташовані в українському сегменті Мережі (<http://scienceukraine.com>, <http://kosmosait.com.ua>, <http://historians.in.ua/index.php/en>, <http://my.science.ua>), можемо казати про таке. Науково-популярні ресурси є запитаними у користувачів. Найбільш поширеним є контент, що стосується природи, космосу, фізики, біології, медицини, історії. Проте сайти виглядають по-аматорськи, потребують дизайнерської доробки й осучаснення. Лише перший з розглянутих ресурсів має сучасну архітектонічну організацію. Інші ж на кілька років відстали від останніх трендів у веб-дизайні. Що стосується контенту, то він актуальний, цікаво викладений, дискурсивний. Так, <http://scienceukraine.com> являє собою блог-дайджест новин з багатьох галузей знань. Проте матеріалу тут не дуже багато, логіка його добору не дуже зрозуміла. Веб-ресурс <http://kosmosait.com.ua> подає відвідувачеві винятково

запозичений контент за темою сайту, відповідно, його можна вважати таким собі тематичним агрегатором. Сайт <http://historians.in.ua/index.php/en> розглядає лише питання, що стосуються української історії, її недосліджених сторінок. Може задовольнити цікавість цільової аудиторії. <http://my.science.ua> невдало розроблений з погляду архітекtonіки та потребує наповнення контентом. Відповідно, науково-популярні ресурси – плідний сегмент для докладання зусиль веб-дизайнерів та контент-менеджерів.

Список бібліографічних посилань

1. Історики. URL: <http://historians.in.ua/index.php/en>.
2. Космосайт. URL: <http://kosmosait.com.ua>.
3. **Машкова С. Г.** Інтернет-журналістика: учеб. пособ. Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн.ун-та. 2006. 80 с.
4. Моя наука. URL: <http://my.science.ua>.
5. **Потятиник Б. В.** Інтернет-журналістика : навч. посіб. Львів: ПАІС, 2010. 246 с.
6. **Федорчук Л. П.** Функції інтернет-ЗМІ // Наукові записки Інституту журналістики. Т. 41. 2010. С. 95–98.
7. **Фомичова И. Д.** Социология Интернет-СМИ. Москва: Изд-во фак. журналистики Моск. гос. ун-та, 2005. 124 с.
8. **Чабаненко М. В.** Інтернет-ЗМІ як складова частина системи засобів масової комунікації України: монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2011. 183 с.
9. Щоденний науковий вісник. URL: <http://scienceukraine.com>.

Блинова Н. Н. УКРАИНСКИЙ НАУЧНО-ПОПУЛЯРНЫЙ САЙТ КАК РАЗНОВИДНОСТЬ СЕТЕВОГО РЕСУРСА.

На примере четырех сетевых ресурсов рассмотрено содержательное наполнение и специфика архитектурной организации научно-популярных ресурсов отечественного сегмента Сети. Лишь один из четырех рассмотренных сайтов имеет современную архитектурную организацию. Все остальные нуждаются в осовременивании. Кроме того, контент двух проанализированных сайтов заимствован, что делает их простыми дайджестами информации по определенной теме. Мультимедийные возможности веб-среды реализованы далеко не в полной мере. Соответственно, научно-популярные ресурсы требуют доработки и осовременивания.

Ключевые слова: научно-популярный ресурс, контент сайта, архитектурные особенности.

Blinova N. UKRAINIAN SCIENTIFIC-POPULAR SITE AS A KIND OF THE NETWORK RESOURCE.

On the example of four network resources the substantive features of the content and specific of architectonic organization of popular-scientific resources of Ukrainian segment of the Network are considered. Only one of the four analysed sites have its modern architectonic organization. All the others need modernizing. Besides, the content of two sites can be distinguished from other resources, thus making them rather digest of information on a particular subject. The multimedia capabilities of the web environment are not implemented in the full measure. Accordingly, popular-scientific resources need to be improved and modernized.

Keywords: scientific and popular resource, site content, architectonic features.

UDC 004.738.5:655.41](477)

UKRAINIAN SCIENTIFIC-POPULAR SITE AS A KIND OF THE NETWORK RESOURCE

Nelya Blinova

*Oles Honchar Dnipropetrovsk National University,
13, Naykova Str., Dnipro, 49050, Ukraine
omnia_mean@ukr.net*

Research methodology. In order to determine the peculiarities of architectonics and content of popular-scientific web-sites, four resources of the Ukrainian network are under analysis.

Results. Popular scientific resources are of users' request. The most popular one is the content that considers nature, space, physics, biology, medicine, history. However, the sites look amateurish and require modernizing processing and design. Only one of the four sites analysed have its modern architectonic organization. Others lag several years behind the latest trends in web design. As for the content, it is the one which is relevant, interesting as well as providing discourses. So, resource <http://scienceukraine.com> is a summary of news from many disciplines. However, the information is not of great amount, its selection logic is not very clear. Web-site <http://kosmosait.com.ua> provides the visitor with the borrowed content exclusively on the topic of the site. That's why it can be considered as a kind of thematic aggregator. The site <http://historians.in.ua/index.php/en> considers only issues related to Ukrainian history as well as its unexplored pages. It can satisfy the curiosity of the target audience. Resource <http://my.science.ua> is poorly designed in terms of architectonics and requires filling its content. Accordingly, scientific-popular resources are a fertile segment of focus for web designers and content managers. The multimedia capabilities of the web environment are not implemented in the full measure. Accordingly, popular-scientific resources need to be improved and modernized.

Novelty. It is for the first time that the systematic analysis of popular-scientific web-sites of Ukrainian segment of the web was considered.

The practical significance. The results of the research can be used for further study of the Ukrainian segment of the Web.

Надійшла до редколегії 02.09.16.

УДК 007 : 304 : 659.4

ФЕНОМЕН ПСЕВДОГРОМАДСЬКОСТІ У СУЧАСНІЙ ПР-ПРАКТИЦІ: КОМУНІКАЦІЙНО-ДИСКУРСИВНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОЗНАКИ

М. В. Бутиріна, д-р із соц. ком., професор

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара,
вул. Наукова, 13, м. Дніпро, 49050, Україна*

Проблематизовано феномен псевдогромадськості у зв'язку із його деструктивним впливом на соціум. Констатовано відхилення реальних модусів громадськості від нормативної доктрини, що є засадною для її інституціоналізації у суспільстві. Вказано на окремі риси охлократії, притаманні поточній соціально-політичній ситуації в країні. Охарактеризовано зв'язок охлократичних модусів із пасіонарними сплесками у суспільстві. Вказано на дисфункційність інституту ПР у зв'язку із неформленістю феномена громадськості у суспільстві транзитивного типу. Розкрито основні симулятивні форми, у яких виявляє себе громадськість: антидіалог, квазідіалог, парадіалог. Вказано на продуктивність у функціонуванні громадськості деліберативної практики, яка передбачає структуроване обговорення суспільних проблем при прийнятті рішень.

Ключові слова: громадськість, псевдогромадськість, зв'язки з громадськістю, громадянське суспільство, публічна сфера, діалог.

Постановка проблеми. Суспільство транзитивного типу поступово втрачає жорсткі ієрархічні рамки. Проте автономія, яка надається індивідам і спільнотам, виявляється не у прагненні до продуктивних інтеракцій, а у конфронтаційному ставленні до соціальних інституцій та владних структур. Можемо констатувати появу нового типу людини, який уособлює гіпертрофовані уявлення про роль у соціумі шляхом протистояння будь-яким його організаційним формам. Поведінка такої людини умотивовується «потребою у судженні», яке найчастіше набуває гострої критичної спрямованості. «Критика заради критики», нонконформізм без конструктивної детермінації, руйнівна пасіонарна поведінка стають ознаками нового типу громадськості – найбільш активного суспільного прошарку, що ставить на меті втручання у діяльність інституціоналізованого соціуму.